

הרוח [שנשא עם האדרת], והיה אוכל סעודת כקר בדמשק וסעודת ערב כמדוי, ר"ל כמזרח ובמערב. ויהי היום ההוא והיה מתנאה בעצמו ואומר לא יש בעולם כמוני שנתן לי הקב"ה חכמה וכינה ודעת והשכל והמשילני על כל בריותיו. באותה שעה נתנדנד הרוח ונפל מעל האדרת עם מ' אלף איש. כשראה שלמה כך צעק על הרוח ואמר להרוח שוב הרוח תשוב. השיב הרוח ואמר שב אתה עד אלהיך ולא תתנאה ואשוב אני עמך. כאותה שעה נכלם שלמה מדברי הרוח. ועוד שהיה הולך יום אחד ועבר על נחל אחד שהיו בו נמלים ושמע קול נמלה אחת שהורח שהיתה אומרת לנמלים הכנסו לבתיכם שלא ישחיתו אתכם חיילותיו של שלמה המלך, כששמע שלמה את דברי הנמלה חרה אפו ואמר לרוח רד למטה לארץ, וירד. שלח אחר הנמלים ואמר מי מבם אמרה הכנסו לבתיכם שלא ישחיתו אתכם מחנות שלמה, אמרה אותה הנמלה אני אמרתי להם. אמר לה למה אמרת כך, אמרה לו ידאתי שמא יבואו לראות מחנותך ויבטלו מהשבח שמשבחין להקב"ה ויחר אפו עלינו ויחרנו. אמר לה למה לא דברה מכל הנמלים אחרת אלא את, אמרה לו אני מלכה שלהם. אמר לה מה שמך, אמרה לו "מחשמה". אמר לה אני רוצה לשאול אותך שאלה אחת, אמרה לו אינו ראוי שיהיה השואל למעלה והנשאל למטה, העלה אותה לפניו, אמרה לו אינו ראוי שיהיה השואל יושב על כסא והנשאל לארץ אלא תשא אותי על ירך ואחזיר לך תשובה. ולקח אותה על ידו ונשארה לו כנגד פניו, אמרה שאל, אמר לה יש בעולם גדול יותר ממני? אמרה לו הן, אמר לה מי הוא, אמרה לו אני, אמר לה כיצד את גדולה ממני, אמרה לו אילו לא הייתי גדולה ממך לא שלחך הקב"ה אצלי שתשאני על כפך. כששמע שלמה את דברי הנמלה חרה אפו עליה והשליך אותה על הארץ ואמר לה נמלה! איך יודעת מי אני, אני שלמה בן דוד המלך ע"ה, אמרה הנמלה תדע לך שאתה מטיפה סרוחה ולא תתנאה בעצמך. כאותה שעה נפל שלמה על פניו ונתבייש ונכלם מדברי הנמלה. אח"כ אמר לרוח תשא את האדרת ונלך, נשא הרוח את האדרת, אמרה נמלה לשלמה לך, אבל לא תשכח את השם יתברך ולא תתנאה בעצמך הרכה, והיה הרוח הולך ועולה למעלה בין השמים והארץ ונשאר בן עשרה ימים ועשרה לילות. יום מימים ראה טרקלין אחד נבוא כלו בנוי מזהב טוב, אמר שלמה לשריו לא ראיתי כמו זה טרקלין בעולם כלל, באותה שעה אמר שלמה לרוח תרד למטה, ירד הרוח למטה והלך שלמה הוא ושר שלו אסף בן ברכיה, והיו הולכים ומטיילים סביבות הטרקלין, ודיח עשב שהיה בו כריח נן עזן ולא היו מצויאין לו פתח ליכנס בו והיו תמהים על זה הדבר כיצד נעשה שיכנס בתוכו, הם בזה הענין ושר השרים בא למלך, א"ל ארוני למה אתה רואה כל

ה' כלם כחכמה עשית, א"ל אם תחפוץ נחזיר אותך למקומך, אמר להם עשו לי סוכתכם ותחזרוני למקומי. מיד קרא המלך לאשמראי ואמר לו לך ותחזור אותו למקומו, א"ל איני יכול להחזירו למקומו לעולם. כיון שראה כך נשא אשה והוליד ממנה שבעה בנים ששה מהם ברמות האם ואחד בדמות האב שהיו לו שני ראשים, והיה חורש וקוצר ונעשה עשיר גדול מעשירי עולם. לאחר זמן מת האיש ההוא והניח ירושה לבניו, היששה אומרים אנו שבעה לחלק ממון אבינו והאחד שיש לו השני ראשים אומר אנו שמונה ועלי ליטול מן הירושה שני חלקים. הלכו כולם אצל שלמה ואמרו לו ארונינו המלך אנו שבעה ואחינו בעל שני ראשים אומר שאנו שמונה ורוצה לחלק ממון אבינו לשמונה חלקים והיו רוצה ליטול שני חלקים, כיון ששמע שלמה כך נעלם ממנו הדבר, מיד קרא לסנהדרין ואמר להם מה אתם אומרים בדבר הזה, אמרו אם אנו אומרים אחד הוא שמא שנים הם, שתקו. אמר להם שלמה לבקר משפט. בחצי הלילה נכנס בהיכל ועמד בתפלה לפני המקום ואמר רבש"ע כשנגלית לי בגבעון ואמרת לי שאל מה אתן לך לא שאלתי ממך לא כסף ולא זהב אלא חכמה כדי לשפוט בצדק בני אדם, א"ל הקב"ה אני נותן לך חכמה בכרך, ויהי בבקר שלח וקבץ כל הסנהדרין ואמר להם שלמה הביאו לפני האיש ההוא בעל שני הראשים, מיד הביאוהו לפניו ויאמר להם ראו שאם יודע זה הראש מה שאני עושה לזה אחד הוא ואם לאו הם שנים, אמר שלמה הביאו מים חמים ויין ישן ובגדי שש, והביאו מים חמים והניחו על פניו וזרק בו מים חמים ויין ישן, אמר לו ארוני המלך אנו מתים אנו מתים אנו אחד ולא שנים, ולא נאמר לך עוד שאנו שנים. כיון שראו ישראל את משפט המלך תמהו ורעדו ופחדו כלם ממנו, לכך נאמר ויחכם מכל האדם.

פליק

מעשה הנמלה

[ביה המדרש ח"ה 22]

זה מה שאירע בימי שלמה המלך ע"ה, בשעה שנתן הקב"ה מלכות לשלמה בן דוד והמשילו על כל מיני חיה ובריה שבעולם ועל בני אדם ועל חיות ועופות ועל כל מה שברא הקב"ה, ונתן לו אדרת גדולה שישב עליה והיא ממשי ירוק ארוגה מזהב טוב וכל מיני ציורים שבעולם, והיה ארכה ס' מיל ורחבה ס' מיל, והיה לשלמה ארבעה שרים, שר אחד מבני אדם ושר שני מן השרים ושר שלישי מן החיות ושר רביעי מן העופות, והשר שהוא מבני אדם אסף בן ברכיה שמו, והשר שהוא מן השרים דמיראם שמו, ושר חיות אריה, ושר עופות נשר. ולא היה הולך כי אם על

מזהב ויפתח אותו ויבנס בתוכו, וימצא שער שני ויפתח אותו ויבנס בתוכו, וימצא שער שלישי ויפתח אותו ויבנס בתוכו, ויראה בנין נאה עד מאד ויש בו בריכה אחת מאודם פטרה וברקת ומרגליות, ויראה בתוכו קובה אחת מבל מיני מרגליות, ויראה כמה וכמה חדרים וחצירים טובים רצופים בלבנים אחת של כסף ואחת של זהב, ויסתכל בארץ ויראה צורת עקרב ויסיר העקרב שהוא מכסף וימצא בית תחת הארץ ויפתח אותו ויש בו כמה מיני מרגליות עד אין מספר וכמה מיני זהב ובסף, וימצא פתח אחר תעלוי מנעול וכתוב על הדלת: בעל זה הטרקלין קודם היה בכבוד ונכודה ופתחו האריות והרובים ממלכותו והודו, ויש בזה הטרקלין בטובות וכתענונים ומלך וישב על כסאו, ובא זמנו למות בלא עתו ומת ונפל הבתר מעל ראשו, הבנס בטרקלין ותראה תמיהה, אח"כ פתח הדלת ונבנס וראה פתח נ' וכתוב עליו שהם יושבין בכבוד ועושר גדול ונשאר המטון והם מתו והלכו ועברו עליהם צרות הזמן עד אשר נסעו לקברים ולא נשאר להם הליכת רגל בארץ, ויפתח את הפתח ומצא בריכה אחת מן אודם פטרה וברקת וכתוב עליה: כמה למדתי כמה קריתי כמה אכלתי כמה שתיתי וכמה לבשתי מלבושים נאים, כמה הפחתי וכמה פחדתי, והלך עוד ומצא דירה נאה מן פטרה וברקת ולה שלשה פתחים, וכתוב על פתח הראשון: בן אדם לא ישקר כך הזמן, תכלה אתה ותלך ותסע ממקומך ותשכב תחת הארץ, ובתיב על הפתח השני: אל תמהר, מעט מעט לך, כי העולם מזה לזה תנתן, וכתוב על פתח השלישי: קח לך צידה לדרך ותקן לך מאכל מבעוד יום כי אתה לא תשאר על הארמה ולא תדע יום מותך, ופתח הדלת ונבנס וראה צלם אחד יושב והרואה אותו יחשוב שהוא חי, וילך לפני הצלם וינש אליו ונתרעש ויצעק בקול גדול בואו בני השמנים, ראו בא שלמה לאבד אתכם, והיה יוצא אש מנחיריו ועשן, באותה שעה היתה כתובם צעקה גדולה ומרה והיה עליהם רעש ורעם, צעק שלמה בקול עליהם ואמר אתם תפחירי אותי, אין אתם יודעים שאני שלמה המלך מולך על כל בריה שבדא הקב"ה ואני רוצה ליסר אתכם בכל מיני יסורין ואתם מורדים בי, וקרא עליהם שם המפורש, באותה שעה שתקו בלם ולא יכול שום אחד מהם לדבר, ונפלו הצלמים בלם על פניהם, ואותם בני השמנים ברחו והשליכו עצמם לים הגדול כדי שלא יפלו ביד שלמה, ויקרב שלמה אל הצלם ולקח לוח כסף מנורו ושלישלת וכתוב בלוח כל עניני הטרקלין, ולא היה יודע לקרות בו וראג דאגה גדולה ואמד לשריו הלא ידעתם כל כך ינעתי ונתקרבתני אל הצלם ועתה לקחתי הלוח ואיני יודע מה כתוב בו, והיה מתבונן ואומר ביצד אעשה, וראה והנה בחור אחד בא מן המדבר ובא לפני שלמה והשתחוה לו ואמר לו מה לך שלמה המלך שאתה דואג אמד לו על זה הלוח אני דואג שאינו יודע מה כתוב

בך, אמר שלמה אני דואג על הטרקלין הזה שאין לו פתח, איני יודע ביצד אעשה, אמר שר של שדים ארוני המלך עתה אנזור על השדים שיעלו למעלה מנג הטרקלין אולי ימצאו שום דבר או אדם או עוף או שום בריה, באותה שעה צעק על השדים ואמר מהרו ועלו לראש הגג וראו אם תמצאו שום דבר, הלכו ועלו וירדו ואמרו ארונינו לא ראינו שם שום אדם כלל אלא עוף אחד גדול ושמו נשר והוא יושב על אפרוחיו, באותה שעה קרא לשר העופות (הפרס) ואמר לו לך והביא לי את הנשר, הלך הפרס והביא את הנשר לפני שלמה המלך ע"ה, ויפתח פיו בזמר ושבח לפני מלכי המלכים הקב"ה ונתן שלום למלך שלמה, א"ל שלמה מה שמך א"ל, אלענאד" א"ל בן כמה שנים אתה, א"ל בן ת"ש שנים, א"ל ראית או שמעת שיש לזה הבית פתח, א"ל ארוני בחייך וחי ראשך אני לא ידעתי אבל יש לי אח גדול ממני מאתים שנה והוא יודע ומבין ויושב במעלה שניה, אמר שלמה לפרס תוליך זה הנשר למקומו ותביא לי אחיו הגדול ממני, הלך ולא ראתה אותו עין, אחר שעה בא לפני שלמה ועמו נשר גדול מן הראשון ואמר שירות ותשבחות לבוראו ונתן שלום למלך שלמה ועמד בין ידיו ואמר לו מה שמך, א"ל, אלעוף, א"ל כמה ימי שני חייך, אמר לו תת"ק שנה, א"ל ידעת או שמעת שיש פתח לזה הטרקלין, א"ל ארוני חייך וחי ראשך אני איני יודע אבל יש לי אח גדול ממני ת' שנה והוא יודע ומבין ויושב במעלה שלישית, אמר שלמה לשר העופות תוליך את זה ותביא לי אחיו הגדול ממני, והוליך אותו ולא ראתם עין, לאחר שעה בא הנשר הגדול והיה זקן מאד ולא היה יכול לעוף ונשא אותו על כנפיהם והביאו אותו לפני שלמה ונתן שבח ותהלה לפני בוראו ונתן שלום למלך, א"ל שלמה מה שמך א"ל, אלתעמר, אמר בן כמה שנים אתה, א"ל בן אלף ושי שנה, א"ל ידעת או שמעת שיש לזה הטרקלין פתח, א"ל ארוני בחייך לא ידעתי אבל אבי סיפר לי שיש לו פתח מצד מערב אבל בסהו העפר מרוב השנים שעברו עליו, ואם תרצה תנזור על הרוח שיסיר העפר מסביבות הבית ויתגלה הפתח, נזר שלמה על הרוח ונשב והסיר העפר מסביבות הבית ונתגלה הפתח, והיה הפתח גדול מאד עשוי מברזל ונשאר כמו שרוף ובלוי מרוב הזמנים, וראו על הדלת מנעול והיה כתוב עליו: יודע לכם בני אדם שאנחנו ישבנו בזה הטרקלין בטובות וכתענונים שנים הרבה ובשבא עלינו הרעב טחננו המרגליות תחת החטה ולא הועיל לנו והנחנו הבית לנשרים ואנחנו שבבנו על הארץ, ואמרנו להם כל מי שישאל להם על זה הטרקלין תאמרו בני מצאנוהו, ועוד כתוב לא יבנס אדם בבית הזה אלא אם הוא נביא או מלך, ואם ירצה ליבנס בו יחפור לצד ימין הפתח ויראה ארגו וישבור אותו וימצא בו מפתחות ויפתח הפתח וימצא שער אחד

בו. אמר אותו בחור תן לי ואני אקרא אותו לך שאני הייתי יושב במקומי והשי"ת ראה אותך שהיית דואג ושלח אותי לקרוא לך הכתב. נתן אותו לידו והבים בו וראה והשתומם שעה אחת ובכה ואמר: אי שלמה זה הכתב בלשון יוני כתוב ואומר: אני שראד בן עאר מלכתי על אלף אלפי מדינות ורכבתי על אלף אלפי סוסים, והיה תחת ידי אלף אלפי מלך, והרגתי אלף אלפי נבור, ובשעה שבא אלי מלאך המות לא יכולתי עליו. והיה כתוב כל מי שיקרא זה הכתב לא ייגע את עצמו הרבה בזה העולם שסוף כל אדם למות ולא יישאר ביד האדם שום דבר אלא שם טוב. וזהו מה שבא על ראש שלמה בזה העולם.

חכר כל הצדיקים לברכה כן יהי רצון אמן

תם

שלשה וארבעה:

מדרש שלשה וארבעה, מוסד על המספרים שלשה וארבעה וגם מספרים אחרים, הוא כעין חופת אליהו ופרקי רבנו הקדוש המוכבאים לעיל, ונשנו בו דברים רבים שכבר נכפלו בהקודמים, ולא נודע מי לקח מני. המדרש שלשה דברים נזכר בתוספות ברכות ח' ע"ב ד"ה י"ז וע"ז י"ז ע"א ד"ה ולעלוקה כשם ר"ה, ועיין סמ"ג עשין י"ם כשם מדרש, ויערטהייטער העתיק המדרש מכ"י שבא מתימן והוסיף בו דברים שמצא בכ"י מהגניזה של מצרים, והדפיסו בספרו אוצר מדרשים כתבי יד (ירושלם תרע"ג).

מדרש שלשה וארבעה

א) אמר ר"ע שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכשחטאו ניטלו מהם וחזרו למקומן ואלו הן: תורה ותחלת ישראל וביזת מצרים (עי' פסחים פ"ז:). תורה שנאמר ואתנה לך את לחות האבן התורה והמצוה (שמות כ"ד), ואמר כי מן השמים דברתי עמכם (שם כ'). וכשחטאו למד אדם פסוק אחד ושכחו, לשמים הוא עולה שנאמר התעף עיניך בו ואיננו (משלי כ"ג), כי עשה יעשה לו כנפים כנשר יעוף השמים. ותחלת ישראל, שנאמר ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר (יהושע כ"ד), וכשחטאו נאמר ויגלם וגו' מעבר לנהרי כוש (דהי"א ה', צפניה ג'), וביזת מצרים, שנאמר ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל (תהלים ק"ה), וכשחטאו עלה שישק מלך מצרים ולקח אתרות בית ה' (דהי"ב י"ב ט'). ב) שלשה דברים נאמר בהן לשון גדולה, אלו הן: ע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים. ע"ז נאמר בה אנא חטא העם הזה חטאה גדולה (שמות ל"ב), וגילוי עריות נאמר בה ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת (בראשית ל"ט), ושפיכות דמים נאמר בה גדול עוני מנשא (שם ד'), ולשון הרע כנגד כלם שנאמר יכרת ה' שפתי חלקות לשון מדברת גדולות (תהלים י"ב), ג) שלש מתנות נתנו על ידי שלשה צדיקים, ואלו הן

זקנה וחולי ורפואה, ומשנברא העולם ועד שבא אבינו אברהם הרבה בני אדם הגיעו לשנים רבות ושלל שלמה בהם זקנה, וניתנה זקנה על ידו, שנאמר ואברהם זקן בא בימים (בראשית כ"ד), משנברא העולם ועד שבא אבינו יעקב היו בני אדם כשמניעים זמנם למיתה מתעטשים ומתים, והיה מיתתם פתאום, עד שבא אבינו יעקב וניתן חולי על ידו, שנאמר הנה אביך חולה (שם מ"ה), משנברא העולם ועד שבא חזקיהו מלך יהודה היו בני אדם חולים ולא עומדים מעל מסותיהן, ולא מצינו שחלה ונתרפא אלא חזקיהו, ובא אלישע והתפלל עליו ונתרפא, שנאמר מכתב לחזקיהו מלך יהודה בחלותו ויחי מחליו (ישעיה ל"ח), וכיון שבא חזקיהו מלך יהודה ניתנה רפואה על ידו שנאמר ויחי מחליו. ד) שלשה נקראו בשמו של הקב"ה ואלו הן: צדיקים ומשיח וירושלם. צדיקים שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו (ישעיה מ"ג), משיח שנאמר זה שמו אשר יקראו ה' צדקנו (ירמיה כ"ב). ירושלם שנא' סביב שמונה עשר אלף ושם העיר מיום ה' שמה (סוף יחזקאל) אל תקרי שמה אלא שמה. ה) שלש מדות טובות ברא הקב"ה בעולמו, ואלו הן יצר הרע וקנאה ורחמים. אם אין יצר הרע אין כל בריה מתעסק בפריה ורבייה, אם אין קנאה אין כל בריה מתעסק בנטיעה, אם אין הרחמים אין העולם עומד. ו) שלש בריאות היה הקב"ה עושה בכל יום, ובערב שבת עשה שש, שלש של ערב שבת ושלש של שבת. ואלו הן: בראשון שמים ואור וארץ, בשני רקיע ומלאכים וניהנם, בשלישי אילנות ודשאים וגן עדן, ברביעי שמש וירח וכוכבים, בחמישי דנים ועופות ולויתן, בששי בהמה וחיה ורמש, ואדם וחיה ונפשות, הרי שש בריאות, שלש של ערב שבת ושלש של (בשביל) שבת. ז) שלשה עיניוים הם, עיני הצום ועיני הדרך ועיני בית האסורים, עניו הצום שנאמר עניתי בצום נפשי (תהלים ל"ה), עניו הדרך שנאמר ענה בדרך כחי קצר ימי (שם ק"ב), עניו בית האסורין שנאמר ענו בכבל רגלו בחל באה נפשו (שם ק"ה), ח) שלש מלחמות גדולות עתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים, שנאמר כי מפני חרבות נדרו (ישעיה כ"א) ואין חרבות אלא מלחמות, אחת בערב שנאמר מפני חרב נטושה, ואחת בים שנאמר ומפני קשת דדוכה, ואחת בכרך גדול של רומי, והוא כבד משניהם שנאמר ומפני כובד מלחמה (שם), ומשם בן רוד יצמח ויראה באבדן אלו ואלו, ומשם יבא לארץ ישראל, שנאמר מי זה בא מאדום חמוץ בנדים וגו' (שם ס"ג), ט) שלשה דברים היו קשים למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו, ואלו הן: מנורה וראש חדש ושרצים, מנורה שנאמר תה מעשה המנורה (במדבר ח'), ראש חדש שנאמר החדש הזה לכם ראש חדשים (שמות י"ב), שרצים שנאמר זה לכם הטמא (ויקרא י"א), ויש אומרים אף הלכות

מפתח שלמה, על השבעת השדים והשמן, ומכע
אילנות ועשבים ובעלי חיים, מיוחס לשלמה המלך ע"ה (סדר
הדורות בשם שלשלת הקבלה), ויש עוד ספר בשם באור ספר
רויאל הוא כולל סגולות נפלאות מאבנים יקרות ובע"ח בדרך
מבהיל מאד, ולפני כל כאמר כתוב שם שלמה המלך ע"ה,
ואולי הוא מפתח שלמה (רב פעלים בהערה צד 82).

מעשה הנמלה, נמצא בסוף מדרש ויושע בכ"י
בבית אוצר הספרים מקברידש באנגליא, ונרפס עם המדרש
ויושע גם בהוצאת בליסמן, ווארשא תרמ"ו, וע"י יעלינעק
בביהמ"ד ח"ה צד 22.

גם יש מעשה שלמה עם בנייה בן יהודע, בספר
מנצור אלדאמרו שהו"ל קאהוט, וע"י אוצר ישראל ע' שאה.

דמות כסא של שלמה המלך ע"ה

[בית המדרש ח"ב צד 83]

חז"ל אמרו בשעה שהמלך אחשורוש ישב על
כסא מלכותו בקש לישב על כסא שעשה שלמה ברוב
חכמתו ובתבונתו של הקב"ה. אמרו ישראל לפני
הקב"ה רבש"ע במקום שהיה יושב שלמה המלך ודן
את ישראל שנאמר וישב שלמה על כסא ה' למלך
על ישראל איך ישב עליו אותו רשע, עשה למען שמך
ואל תנבל כסא כבודך, ואמרו חז"ל היאך נמצא כסא
של זהב במדי, אמרו ז"ל לאחר מיתתו של שלמה עלה
שישק מלך מצרים לארץ ישראל ונטל כסא שלמה
בשביל כתובת בתו והוריד אותו למצרים, ככתוב
בשנה החמישית עלה שישק מלך מצרים על ירושלים,
ואח"כ עלה סנחריב ושבא את הכסא מארץ מצרים
והביאו לא"י מפני שהיה מבקש להלחם עמם, ובאותו
הפרק נפל סנחריב ביד ישראל ובזו את מסונו וחזר
הכסא למקומו, וישב עליו חזקיהו ונטל את הכבוד,
ותחנשא מלכותו והצליח כדכתיב ויצלה חזקיהו בכל
מעשהו, וראה חזקיהו שישב בכסא שש מעלות, ומה
ראה שלמה לעשות הכסא בשש מעלות? כנגד ששה
בני אדם שיצאו מדוד ואלו הן: חזקיהו ואשיהו דניאל
וחביריו [חנניה מישאל ועזריה], וברוח הקדש עשה
אותו כסא כנגד ששה מלכי יהודה שישבו עליו ואלו
הן: שלמה רחבעם חזקיהו מנשה אמון ויאשיהו,
ובימי יאשיהו עלה פרעה מלך מצרים ונלחם ביאשיהו
ונטל הכסא מירושלים והביאו למצרים, ובקש לישב
עליו ולא ירע מנהגו של כסא ואיך ישבין עליו, והכהו
האריה על ירכו והיה צולע ולפיכך נקרא שמו פרעה
נכה ומתרגמינן פרעה חנירא, וכשעלה נבוכדנצר למצרים
מצא שם הכסא ונטלו והוליכו לבבל ובקש לעלות בו
ולישב ולרדן את צדקיהו בבבל, אמרו ישראל לפני
הקב"ה רבש"ע נתקיים בנו הכתוב ואויבינו פלילים,
ונבוכדנצר לא היה יודע מנהגו של כסא, עלה לישב
בו והכה אותו הארי שעל השמאל ונפל ממנו והיה
מצטער ממנו עד יום מותו, ועליו אמר הכתוב איך
נפלת משמים ארץ הלל בן שחר, וכי לשמים עלה

שלמה המלך: איזה ספרים או מדרשים נתייחסו
לשלמה המלך, כמו ספר אפוקריפי חכמת שלמה או
ספר החכמה או "חכמתא רבתי שלמה מלכא" המכיל אמרי
חכמה ומשלים ועורך ע"פ תכונת ספר משלי בכתבי הקדש,
הספר טובא בזהר ס' בלק (רף קצ"ג) וז"ל: אלא בספרא
החכמתא שלמה מלכא הכי אמר תלת סימנין אינון, סימן
לעבירה ירקון סימן לשמות מלין סימן דלא ירע כלום שבחתי
עכ"ל, ובמדרש העולם ס' בראשית (פרשתא ד' ד"ה ת"ר
יומא חר) וז"ל: דהכי אשכחן בספרא החכמתא שלמה
מלכא ואלין ארבע כד מתכנפי במפלגיהון משהמע בכל
רקיעא קל מפלגיהון קל מלאכין סגיאין עילאין דאתקרון אלף
אלפין ורבו רבבן וכהוא קלא דהוא שמשא חר דמשמש
קמיה דמלכא עילאה והוא כנושייא דאינון מתכנפי בעידנא
דאתי לאשפעא עליהון מיבו יקר מכלהון וכו', ובוהר ס'
יתרו (רף ע') ברזא דרזין אתמשכא ספרא גניזא שלמה
מלכא, עצת חכמה שלמה המלך טובא בזהר פרשת
ויחי (רף רכ"ה); אמר ר' יוסי ודאי הכי הוא והא אשכחנא
מלי בספרא שלמה מלכא ההוא עלאה דקרא ליה עימא
דחכמתא שלמה ורב המנונא סבא הכי גלי ואמר דהא
אחזיו ליה דיתיר וכו', הרמב"ן בהקדמתו לפירושו עה"ת
מביא את חכמת שלמה בלשון ארמית ומעתיקו ללשון הקדש,
הספר נעתק כלו מלשון יונית ללשון עברית, גם נעתק ע"י
יצחק זקיל פרענקל ב"כתובים אחרונים" שיצאו לאור פעמים
רבות.

סדרש החפץ, כ"י הובא מתימן ונמצא באוצר
הספרים של בריטיש מוזיאום בלונדון, מתחיל אמר ר' ישמעאל,
גם נמצא ממנו כ"י בפארמא אימליא ושם מתחיל א"ר ישמעאל
זו חכמתו של שלמה שהיתה מסוף העולם ועד סופו, ובו
נמצאו י"ט חידות ממלכת שבא ששאלה משלמה, וד' חידות
הראשונות כהן מתאימות עם ד' חידות המובאות בריש מדרש
משלי אשר שאלה שלמה והם לא נמצאו במדרשים אחרים,
ומשונות הן מג' שאלות הנמצאות בתרגום שני על אסתר, וע"י
ילקום דה"י רמז אלף פ"ה שמביא את החידות בשם מדרש
משלי (רב פעלים, הערה צד 79).

דמות כסא של שלמה המלך או כסא
ואיפודרוסין של שלמה המלך, האגדה הזאת אדות
כסא המלך והאיפודרוסין (Hippodrome) או כסת ישחק הוא
העתקה מכ"י במינכען ס' 222 שהו"ל יוסף פערלעס
במאנאמנטשט לטנת 1872 וגם בחוברת מיוחדת (ברעמלי
1872), ההגדה על הכסא נמצאת ג"כ בתרגום שני לאסתר
ומדרש בסדר רבה פ"ב, ובמדרש אבא גוריון (הוצאת באבער
צד 3), ובספר כלבו, אגדת דמות כסא נרפסה ע"י יעלינעק
בבית המדרש ח"ב, וכסא ואיפודרוסין שם ח"ה.

משלים של שלמה המלך, ספורים ומעשיות ממנו,
נמצאים בקובץ קושטא וקובץ שלוניקי, וגם בתוך מדרשים
אחרים כמו המעשה בשלשה בני אדם בענין גנבה שנמצא
במדרש עשרת הדברות רבנן שמיני, והסיפור הראשון
פה נמצא בספר חסידים (וע"י תוספות למנחות ל"ו), הכשלים
האלה נרפסו ע"י יעלינעק בביהמ"ד ח"ד 145.